

„Vnímání“ mimosmyslové

Je otázka, zda vůbec můžeme mluvit o mimosmyslovém vnímání; je to ovšem do velké míry otázka konvence (a také jazykového úzu). Aby se z toho stala závažná otázka filosofická, bylo by třeba si otázku položit poněkud jinak: je možné být „vnímavý“ ještě také vůči něčemu, co nemůžeme očima vidět, co nemůžeme ušima slyšet, prsty nahmatat atd.? Tak kupř. čísla nebo čtverce (či jiné rovinné útvary) nemůžeme přece ani vidět, ani slyšet, ani nahmatat, ani ucítit, ani ochutnat – nemůžeme o nich tudíž snad nic „vědět“? Nemůžeme se o nich nic dozvědět? Zkrátka: musíme nahradit významy, které spojujeme se slovem „vnímání“, jinými, tj. takovými, kde postačujícím nebo aspoň nutným předpokladem nejsou pouze smyslové orgány (zrak, sluch, hmat, chuť, čich, pokud zůstaneme u tradičních pěti). A právě v takovém případě musíme rozlišit dvojí možnost: že smyslů (smyslových orgánů) může být víc než oněch tradičně uznávaných pět; anebo že nejde vůbec o žádný další smysl (smyslový orgán), identifikovatelný anatomicky, nýbrž o jakýsi jiný typ „vnímavosti“, které sice může být s nějakými smyslovými orgány nějak „spojen“, např. pracovat vedle nich a spolu s nimi, spolupracovat, eventuelně využívat výsledků smyslového vnímání jako předpokladů a podkladů pro svůj jinak velmi odlišný způsob reagování, ale které se od každého takového typu smyslové vnímavosti nejen odlišuje, ale je čímsi základně, principiálně „jiným“. Obecně je docela přijatelné, když věda zjistí, že některé organismy jsou vybaveny takovými formami vnímání a reagování na vnější podněty, které neodpovídají známým pěti smyslům a které nás nutí k uznání nějakých dalších typů (i když ovšem bývá zvykem, že se nejprve vyrobí pokusy, jak takový „nový“ typ „převést“ na jeden z těch známých). Ale začít mluvit o vnímání „mimosmyslovém“ je něco docela jiného než poukazovat na nějaký nový, dosud neznámý typ vnímání smyslového.

(Písek, 080207-4.)